

István érzelmi alapon ugyan, de megerősítést nyert. Félretette kételyeit, és újból döntött, helyesebben visszahelyezte jogaiba a régi döntést, amelyet még Magyarországon hozott. Nem érzett megkönnyebbülést, csupán némi elégtételt. Elkerülte a

Oravecz Imre 25

csapdát, amelybe annyi-
szor esett már életében.

Nem utólag lépett fel saját ügyében ítélőbíróként, amikor már késő volt, mert megváltoztak a körülmények, és mindent másként látott, hanem

KALIFORNIAI FÜRJ

regényrészlet

most, időben, amikor még itt vannak, kint Amerikában, és urai a helyzetnek.

Felgyorsították a ház dolgát. Anna is beszállt, és amikor kettejük igyekezete sem vezetett megbízható eredményre, ejtették ezt a lépcsőfokot, és meghirdették a helyi újságban. Először ügynöknek akarták adni, hogy hátha úgy könnyebben megtalálják a vevőjüket, de letettek róla, mert sokallták a részesedést, amelyet kért volna. Ezzel egy időben megkezdték az egyéb, a járulékos előkészületeket is. Sorra vették és bearázták ingóságait, bútoraikat, edényeiket és más konyhai eszközeiket. István az asztalosszerszámai mellett a motort is haza akarta vinni, bár egyelőre nem tudta, nem kerülne-e többbe a szállítása, mint maga jármű. Listákat készítettek, hogy mit, mennyit kell majd venni olyasmiből, ami otthon nem kapható, vagy itt lényegesen olcsóbb. Ruhák voltak túlsúlyban, de a tételek közt szerepelt egy gumikerekű talicska is.

Már éppen meg akarták rendelni a hajójegyeket, István szabadságot is vett ki, hogy lemegy Santa Monicába – kiderült hogy ott van a legközelebbi, megfelelő hajóügynökség –, amikor hírtelen leálltak mindennel. István újból felülbírálna a döntést, most már Annával közösen, és azt tették, amire a leglidércesebb rémálmukban sem gondoltak volna: úgy határoztak, hogy maradnak, nem mennek sehova.

István egy sor olyan tényezővel szembesült, amely arra kényszerítette, hogy elnyomja érzelmeit, és a józan megfontolást engedje érvényre jutni. Anna követte. Legalábbis ez lett volna a kívánalom, mert ami az érzelmek legyűrését illeti, neki nem sikerült egészen, noha nem látta azt az akácfát, és más hasonló hatás sem érte. Nem panaszkodott, de attól fogva valami újszerű, tompa fájdalmat érzett a mellkasában, mintha szívére akasztották volna egy ingaóra körtesúlyát, és az húzná lefelé, a gyomra, a méhe irányába, a kampó meg, amely tartja, egyre mélyebbre vágódna bele.

Kiderült, hogy a házon buknának. Csak csekély nyereséggel tudnák eladni, vagy még úgy sem, mert az első két vevőt, akik többet kínáltak érte,

elutasították, a harmadik és egyben az utolsó meg csak annyit akart adni, amennyiért maguk is vették. Úgy érezték, mintha évekkal ezelőtt betettek volna egy nagyobb összeget a bankba, és most mikor kiveszik, a bank nem fizetne kamatot. Így értelmét veszítette szemükben a házvásárlás.

26 Ezt szinte személyes sértésnek tekintették. Becsapták, rászédtek őket.

El akarják venni tőlük, ami jár nekik, ami az övék. Vagy még rosszabb: arra kényszerítik őket, hogy önként lemondjanak róla, hogy mintegy elajándékozzák. Nem, ezt nem tudták volna elfogadni, ez meghaladta a tűrőképességüket. Nem tudtak veszíteni, pénzt legalábbis nem.

A gyerekekkel is elszámították magukat. Imruska úgy nyilatkozott, hogy nem megy vissza Magyarországra. Ő már csak félelmet magyar, és a magyar fele is itt akar élni Amerikában. A szakmája is ide köti. Ami a külföldet illeti, legfeljebb Dél-Amerika jöhet szóba, de csak munkavégzés céljából, mert a Union Oil már ott is jelen van. Nem tartja viszont kizártnak, hogy egyszer majd el látogat az ó-hazába, megnézi Szajlát és azt az országot, ahol született. De ez nem jelenti azt, hogy ő most szakít velük, nem, ők továbbra is a szülei, ő meg a fiuk, leveleznek majd, tartják a kapcsolatot, miként tartották ők és nagyszülei is. Ebbe még belenyugodtak volna, bár próbálták jobb belátásra bírni, mikor itthon volt, mondván, hogy ők még azt sem bánnák, ha Claire-t is hozná magával, és ott majd eljegyezné, mert nem mehet így a végtelenségig, váltsanak végre jegyet, ahogy illik, aztán esküdjenek meg. De Ilon ellenállása váratlanul érte őket. Hallani sem akart Magyarországról. Az addig engedelmes, kezes nagylány megmakacsolta magát, és kijelentette, hogy ő marad. Ő Santa Paula-i, ő itt született, itt nőtt fel, itt fog dolgozni, férjhez menni, gyereket szülni. Neki itt vannak a barátnői, barátai, akikről nem mond le. Neki csak egy hazája van, az itteni, és hagyják békén azzal az ó-hazával, meg Szajlával. Menjenek oda vissza ők, ha annyira hiányzik nekik, ha nem tudnak meglenni nélküle. Menjenek Isten hírével, ő nem megy. Meg beszéljenek magyarul a kedvükre, ő azt se fog ezen túl, elege van abból a sok magánhangzóból. Vegyék tudomásul, hogy ő amerikai, neki az angol az anyanyelve, bár nem az anyjától tanulta. Tiszteli és szereti őket továbbra is, és tudja, hogy hálával tartozik nekik, amiért felnevelték, de ne kívánják tőle, hogy velük tartson, hogy feláldozza magát, hogy egy olyan országban éljen, ahol – igen, utánnanézett – nincsen rendes demokrácia, ahol csak fejletlenség van, meg szegénység, ahol olyan ijesztő feketében járnak az öregasszonyok, hogy ő még álmában is félne tőlük, pedig csak a fényképeken látta, amiket onnan küldtek.

Igazi meglepetéssel azonban Pistike szolgált. Valósággal sokkolta őket, ahogyan az fogadta. Miként Ilonnal, vele is négy szemközt közölték, óvatosan, körültekintően, de csak hatalmi szóval, világosan értésére adva, hogy ha tetszik, ha nem, nincsen más választása.

Vasárnap volt, ebéd, asztalbontás után. Ilon korzózásra készítette magát a szobájában, Rozika az udvaron játszott, Anna a konyhában mosogatott.

Istvánra hárult a feladat. A nappaliban ült, és újságot olvasott. Letette, és intett a fiának, hogy üljön le. Az éppen belépett a nappaliba, és a kijáratú ajtó felé igyekezett, hogy eltűnjön valahová. Leült, de nem melléje kanapéra, hanem a szemközti fotelba. Az apja erre felállt, és a fotel melletti másik fotelba telepedett. Feléje fordult, és jelentősegteljesen rá nézett.

Messziről kezdte.

Pistike nem szólt közbe. Figyelmesen hallgatta, de amikor az apja a lényegre tért, mikor kimondta, amit ki kellett, hirtelen elvörösödött, se szó, se beszéd felpattant, és kirohant a házból, még az ajtót se csukta be maga után.

István várt pár pillanatig, aztán utána sietett.

Kint nem látta az udvaron, csak Rozikát, aki kérdésére, hogy hol a bátyja, a fásajtá felé mutatott.

Ott találta, a mögött.

Nem utasította rendre. Úgy tett, mintha ez a viselkedés elfogadható lenne.

– Gyere vissza – mondta szelíden. – Hallgasd meg a többit is.

– Nem – felelte Pistike angolul, és könny szökött a szemébe.

– Meg kell beszélnünk – váltott át az apja is angolra.

– Nincs mit megbeszélni.

– De van. No, gyere. Értsünk szót, eddig mindig sikerült.

– Nem. Nem megyek sehova, se be, se Magyarországra.

– Ne butáskodj. Jönnöd kell.

– Nem és nem – ismételte, de most már üvöltve, magából kikelve.

István nem ismert rá. Ilyennek még nem látta, ilyen indulatosnak, ilyen feldúltnak.

– Ne ordíts – rivallt rá most már türelmét veszítve. – Meghallják a szomszédok.

Hogy azok meghallották-e, nem lehetett tudni, de Rozika felfigyelt, és odajött hozzájuk.

– Nem érdekel – üvöltötte Pistike megint, és hirtelen kivágott a pajta mögül, átrohant az udvaron, ki az utcára.

István utána.

– Menj be a házba – parancsolt rá Rozikára, aki értetlenül nézte a jelenetet.

– Vissza, gyere vissza – kiáltotta Pistike után.

A bejárón megállt, nem követte az úttestre.

– Állj meg – követelte, de már erélytelenül, mert látta, hogy hiába.

Pistike rá se hederített. Sebesen nyargalt tovább, mint akit üldöznek, felfelé a Walnut Streeten.

– Eh, majd visszajön – mormogta magának, mikor a fia az utca végére érve a Pleasenten keletnek fordult, az 8th Street irányába, és eltűnt a szeme elől. Ő is mindig visszajött gyerekkorában, mikor világgá ment, gondolta, bár az ő akkori helyzetét nem lehet Pistikéjével összehasonlítani, hiszen őt mindig bántotta az apja.

Kézen fogta Rozikát, aki nem hallgatott rá, hanem utána jött, és együtt mentek be a házba.

Tévedett. Pistike nem jött vissza, se aznap délután, se később, este.

Vártak éjfélig. Akkor Anna sürgetésére motorra ült, és a keresésére indult. Bejárta a város valamennyi utcáját, közterét, parkját – már több park is volt –, megnézte a városba vezető utakat is. Veszélyes volt a sötétben, de a Santa Paula Canyon sem hagyta ki, Punch Bowlig felvergődött benne. Hiába hívta, szólítgatta reflektorozva, nem lelte sehol.

Vártak másnap délig. Akkor értesítették a rendőrséget. Charles Millard rendőrbíró – a Union Oli egykori üzemfőnöke, aki közben pályát változtatott – átfésültette a várost és környékét, és minthogy a kutatás nem vezetett eredményre, megyei szintű körözést adott ki.

Végül egy hét múlva megkerült Pistike. Az ojai-i országúton találtak rá, amint Pilulaw társaságában a város felé baktatott. Ojaiig gyalogolt, ott húzta meg magát, öreg indián barátjánál. Az beszélte rá aztán arra is, hogy menjen haza, amire azzal a feltétellel állt rá, hogy ha az a város határáig kíséri. De erre csak később derült fény. A csumast előbb emberrablás gyanújával letartóztatták, és csak azután engedték szabadon, hogy tisztázódott, régóta ismerik egymást.

Nyilvánvalóvá vált, hogy Istvánék csak Ilon és Pistike tönkretétele árán mehetnek haza, és ezt nem vállalták.

És akkor jött a hír, amely mindezt betetőzte. Meghalt Teréz, István anyja. Amennyire félrevezette az akác, annyira igaza volt az albínó fürjnek, gondolta István. Nem betegeskedett sokáig. Elhívták hozzá a recski orvost, Goldmannat. Az először fekélyre gyanakodott, hogy már korábban is panaszkodott a gyomrára, és szigorú diétát rendelt neki, de aztán rájött, hogy rák. Nagyon lefogyott, csont és bőr lett. A végén már enni sem tudott, a tej se állt meg benne. Halála éjszakáján felült az ágyban, és néhai apját, Küzsüst hívta. Követelte, hogy engedjék be. Jött őt meglátogatni, ő látja, a függönyön keresztül is, ott áll kint az ámbituson az ablaknál.

Legidősebb lánya, Mária írta meg. István tudta, hogy egyszer ez is bekövetkezik, elmegy az is, aki őt világra hozta, akinek ő test a testből. Ez a dolgok rendje, mégis váratlanul érte a távozása. Remélte, hogy megvárja, amíg ők haza jönnek, hogy örül majd, ha látja, hogy sikerült, hogy nem voltak

kint hiába, értelme volt a hosszú távollétnek. Most már nem jön többé levél tőle, és nem látja őt viszont se elevenen, se holtan.

Napokig nem lehetett szavát venni. Anna javasolta, hogy mondassanak érte gyászmisét a San Sebastianban, de István elvetette azzal, hogy ez az ő magánügyük, nem tartozik az itteniekre, hisz nem ismer- 29 te itt senki. Mászt nem mondott róla, se vele kapcsolatban. Nem emlegette, nem siránkozott. Némán, fogát összeszorítva gyászolt. Most valóban gyászolt, nem úgy, mint az apja halálakor. Otthon voltak még a testvérei, de úgy érezte, most már senkije sincs Magyarországon, nem maradt ott senkije, egy okkal több, hogy búcsút mondjon álmának, és maradjanak, ez a végső a sorban.

Az utóbbit illetően megint tévedett. Volt még egy.

A húga levele szerint az anyjuk nem végrendelkezett. Elfelejtett vagy nem látta értelmét. Így a törvénynek megfelelően egyenlő arányban osztódik majd fel, ami az anyjuké volt. Ez nem sok, kevés föld, ház- rész és ingóságok, de nem ismétlődik meg az az igazságtalanság, amelyet az apjuk követett el István ellen azzal, hogy nem hagyott rá semmit. Megadták a hatóságnak a kinti címüket, és hivatalos értesítést kap majd róla, ha lezárult a hagyatéki eljárás. Ha meg haza jöttek, bir- tokba veheti, amit örökölt. De nyilatkoznia kell, hogy addig mi legyen vele. Ennek persze igazán értelme a föld esetében van, amelyet árendá- dába adhat valamelyik testvérének, vagy másnak. Még a bútorokat is el lehet különíteni, csak a házrész nem, mert a házban a feleségével benne lakik – közben megházasodott – Lőrinc, Péter özvegye és Ferenc, aki, úgy látszik, már agglegény marad. Azt azok vagy megváltják tőle, vagy átengedi nekik, mint ő, Mária teszi majd a maga részével.

Ez eddig rendben is lett volna, viszont a húga azzal zárta sorait, hogy be tudatni tud olyasmit is, aminek örülni lehet. Mint bizonyára ér- tesültek róla, Magyarországot szétszabdalták, és csak egy kicsit hagytak meg belőle. Erdélyt a románoknak adták, Délvidéket a szerbeknek, Felvidéket a tótoknak, még az osztrákoknak is lecsíptek belőle egy darabkát. Mindegyik fáj- dalmas veszteség, de őket Felvidék elvesztése érintette őket legérzékenyebben. Nincsen többé Fülek, Losonc, Rimaszombat, ahova vásárolni jártak, és attól féltek, hogy a Mátrai járás is átkerül, amelyekben Szajla is van. De hála Istennek ez nem történt meg. Képzeljék, megmaradt, ők megmaradtak Magyarorszá- gnak, pedig a cseh csapatok itt voltak 19-ben a szomszédban, egészen Péterkéig jöttek. Igaz, így is közel lett a határ. Tudják, hol van? Putnoknál, nem messze Nádásdtól, ahol István a lemezgyárban dolgozott, mielőtt kimentek Amerikába. Heves vármegye megúszta. Nógrád nem. Annak odalett a fele. De még így is jobban járt, mint Hont, Gömör, Zólyom, meg a többi. Úgyhogy Istvánéknak szerencsájük van, Magyarországra jöhetnek majd vissza, ha jönnek.

Árvaiék akár tudhattak volna is Trianonról, a szerződésről és annak következményeiről. István rendszeresen olvasta a *Ventura Start*, amely külföldi eseményekről is hírt adott, de olyan röviden és apró betűkkel, hogy elkerülte a figyelmét. Érthetetlen, hihetetlen volt számukra ez a 30 szörnyűség, de főképpen fájdalmas és elfogadhatatlan. Valósággal letaglózta őket. Nem tudtak napirendre térni felette. Ez önmagában azonban azon még nem tartotta volna vissza őket attól, hogy haza menjenek, talán még Heves vármegye elvesztése esetén sem. Így viszont óhatatlanul hozzáadódott a többi, hazatérés ellen szóló érvhez, ha akarták, ha nem, azokat erősítette. Felrémlt ugyan bennük, hogy akkor ők most esetleg gyáva-sággal vádolhatók, hiszen akkor fordulnak el a hazától, akkor mondanak le róla, amikor az nagy bajban van, a háborúnál is nagyobbban, de azzal mentették fel magukat, hogy ezt a bajt nem ők okozták, otthon sem voltak, hanem a vezetők, a nagyurak, akik idejuttatták az országot.

Napokig csak arról beszéltek, mi lehet most otthon, kiheveri-e ezt a csapást az ország, lesz-e így elegendő gabonája, szene, fája, érce, és vajon milyen sors vár az elszakított magyarokra. Ez foglalkoztatta őket, ezt vitatták elkeseredve, mintha ez volna a legfontosabb, mintha megemésztették volna már döntésüket, mintha szembenéztek volna már azzal, ami rájuk vár.

Egy éjjel, mikor megint ez volt terítéken az ágyban, Anna váratlanul tárgyat váltott.

– Akkor maradunk – mondta.

– Most kérdezed, vagy megállapítod? – kérdezte István.

– Kérdezem.

– Minek kérdezed, ha tudod?

– Hát hogy nem gondoltad-e meg magad mégis.

– Nincs ezen mit meggondolni. Most már nincs. El van döntve, eldöntöttük.

Anna halkán sírni kezdett.

– Ne ríjjál! – mondta István. – Mért ríszsz?

Anna nem felelt mindjárt, de aztán ezt szipogta:

– Akkor csak jól éreztem én, hogy végleges az istenhez, mikor 98-ban a recski állomásra vitt bennünket a kocsí.

– Gondolj arra, hogy ott leszel, ahol a gyerekeid vannak. Velük, vagy a közelükben.

– Otthon is a közelükben lennék.

– Ha jönnének, de nem akarnak.

– Rozika jönne.

– Most akkor vigyük Rozikát, a többit meg hagyjuk itt?

– Nem – felelte némi hallgatás után Anna, és abbahagyta a sírást.

– Nem is tehetnénk velük. Pistike még kiskorú, és a törvény szerint még Ilon is annak számít, mert még nem töltötte be a tizennyolcat.

- Valahogy meg kéne velük értetni.
- Próbáltuk, de nem hajlanak a szóra. Láttad, Pistike meg mit csinált.

Elszökött.

- Bözsike meg Jancsika biztos jönne.
- Nem biztos. Emlékszel rá, Bözsike is hogy volt később a 31 magyarval?

– Mikor különben olyan szófogadó gyerek volt.
 – Meg így őket se kell itt hagynunk, Bözsikét és Jancsikát. Bármikor kimehetsz hozzájuk a temetőbe, mint eddig. Virágot vinni nekik, meg tisztán tartani a sírjukat, hogy ne verjen fel rajtuk a gaz.

– De ha egyszer nem azért jöttünk ki, hogy maradjunk, hanem szükségből, gyűjteni.

– Ez is szükség, maradni.

– De Magyarország az országunk, a hazánk. Oda tartozunk.

– Oda. De a gyerekek ezt nem értik. Magyarázhatod nekik.

Nekik Magyarország nem az, ami nekünk. Tévedtünk. Ezt nem tudtuk előre, ezt nem kalkulálhattuk be.

– De Imruskának Toledóban még az volt. Ott még emlékezett Magyarországra. Onnan kellett volna haza menni, nem ide jönni, Kaliforniába.

– Avval a kevés pénzzel, amink akkor volt?

– Akkor tán Bözsike meg Jancsika se halt volna meg.

– Lehet. De ne keverd most őket ide. Most az élőkről van szó.

– Te hoztad őket eszembe.

– A gyerekeknek Magyarország egy távoli, idegen ország.

– Mikor annyit meséltünk nekik róla.

– Hiába. Csak annyi közülük van hozzá, hogy onnan jöttünk mink, mom és dad, meg ott vannak a nagyszüleik, grandpa John és Joe és grandma Teresa és Liz, vagyis csak voltak, mert anya meg apa már meghalt, csak a te szüleid élnek. Ők már nem annyira magyarok, mint mink. De az is lehet, hogy semennyire se. Hiába igyekeztünk úgy nevelni őket. Vagy rosszul csináltunk valamit. Ha lettek volna itt más magyar gyerekek is, ha lett volna több magyar, egy magyar negyed, mint Toledóban, akkor tán mások lettek volna. Ők már inkább amerikaiak. Fájó, de ezt tudomásul kell venni.

Annát meglepte, hogy István a magyar élet hiányát is okolja, holott Toledóban ő volt az, aki ragaszkodott hozzá, hogy a gyerekek amerikai iskolába járjanak, ne a magyarba, de nem mutatott rá erre az ellentmondásra, ehelyett inkább megint elpityeredett.

– Jaj. Csak ne emlegesd nekem a szüleimet. Őket se fogom többet látni, az én drága, jó édesanyámat, édesapámat.

– De fogod.

- Hogy?
- Úgy, hogy majd haza megyünk látóba.
- Látóba?
- Igen. Ha jól alakulnak a dolgok, ha lesz rá pénzünk.

32 Anna elgondolkodott.

- Pénzt adni ki arra, hogy csak úgy haza menjünk, aztán vissza? Ez több kerülne, mintha végleg mennénk. Megengedhetjük ezt magunknak? Nem, ezt nem.

- De. Mért ne? Majd megint gyűjtünk rá. Elmegyünk, el kell mennünk látóba, legalább abba.

- De mikor lesz az, ha lesz egyáltalán? Nem élnek már akkor az én szüleim. Már most is nagyon öregek, hát még később.

- De. Bízzál benne.

- Hisz ha csak azon múlna.

- Meg azt is tartsd észben, hogy otthon nem lenne ilyen sorunk. Előlről kéne kezdene mindent. Meg ki lennénk szolgáltatva az időjárásnak. A parasztember szó szerint az égtől függ, attól, hogy mi jön onnan. Meg neked is kapálnod kéne, baromfit, csirkét, libát, kacsát nevelni, szóni-fonni, mindenfélével bajlódni. Itt meg urasan élsz, Mrs.-nek szólítanak, nem jóaszszonynak vagy nénémnek. Csak a háztartásra van gondod, meg a gyerekekre. És én se panaszkodhatok. Van munkám, fix fizetésem, motorbejcglim. Van házunk. Imruskát kitaníttattuk, és a többi gyereknek is szakmát adunk a kezébe. Kiváltjuk az állampolgárságot, itt éljük le az életünket. Sok jó van itt, amiért nem olyan rossz itt maradni, amit becsülni lehet.

Anna erre nem szólt semmit. Elaludt, miután megint abbahagyta a sírást.

István várt, de meghallotta egyenletes szuszogását, és nem folytatta.

Én csak beszélek, csak mondom a magamét, pedig én is ríhatnék, gondolta. Aztán benne is engedett a feszültség, és álomba zuhant.

